

***Glischrochilus grandis* TOURNIER, 1872 – nowy gatunek chrząszcza dla fauny Polski oraz nowe dane o roziedleniu przedstawicieli rodzaju *Glischrochilus* REITTER, 1873 (Coleoptera: Nitidulidae: Cryptarchinae)**

ANDRZEJ LASOŃ¹, MAREK HOLLY²

¹ul. Wiejska 4B/85, 15-352 Białystok, e-mail: haptos@interia.pl

²Bieszczadzki Park Narodowy, Ośrodek Naukowo-Dydaktyczny, ul. Belska 7, 38-700 Ustrzyki Dolne, e-mail: marekholly@wp.pl

ABSTRACT. *Glischrochilus grandis* TOURNIER, 1872 – new species of beetle for the Polish fauna and new data on the occurrence of genus *Glischrochilus* REITTER, 1873 (Coleoptera: Nitidulidae: Cryptarchinae). *Glischrochilus grandis* TOURNIER, 1872 (Coleoptera: Nitidulidae: Cryptarchinae) is reported as a new to the Polish fauna. The data of locality are given. New records of *Glischrochilus hortensis* (FOURCROY, 1785), *Glischrochilus quadriguttatus* (FABRICIUS, 1776) and *Glischrochilus quadrisignatus* (SAY, 1835) are presented.

KEY WORDS: Coleoptera, Nitidulidae, Cryptarchinae, *Glischrochilus*, *grandis*, *hortensis*, *quadriguttatus*, *quadrisignatus*, new records, Poland.

Rodzaj *Glischrochilus* REITTER, 1873 reprezentowany jest w Europie Środkowej przez 6 gatunków (JELÍNEK 2014), z których 4 wykazane były z Polski (LASOŃ 1999). Chrząszcze z rodzaju *Glischrochilus* są bardzo charakterystyczne ze względu na kontrastowe ubarwienie pokryw skrzydłowych, obejmujące wzór barwny złożony z czterech żółto-pomarańczowych lub żółtawych plamek. Plamki te znacząco różnią się kształtem, intensywnością barwy oraz rozmieszczeniem na pokrywach u poszczególnych gatunków stanowiąc jedną z cech taksonomicznych dla tego rodzaju. Chrząszcze są czarne, czułki 11-członowe, zakończone 3-członową buławką.

Rodzime gatunki z rodzaju *Glischrochilus* odżywiają się w większości materią organiczną pochodzenia roślinnego. Dwa z nich: *G. quadriguttatus* (FABRICIUS, 1776) oraz *G. quadripunctatus* (LINNAEUS, 1758) są uznawane za owady podkorowe, gdyż często są znajdowane pod wilgotną korą i przy wypływającym soku drzew. Larwy tych chrząszczy odbywają rozwój pod odstającą korą. Inny gatunek, *Glischrochilus hortensis* (FOURCROY, 1785) pierwotnie również był związany z sokiem wyciekającym z drzew, jednak z powodu coraz mniejszej ilości takich drzew zasiedla złoża fermentujących roślin, zwłaszcza buraków cukrowych, ziemniaków oraz jabłek wyrzucanych na przemy kompostowe (BURAKOWSKI *et al.* 1986).

Obecnym dla naszej fauny gatunkiem jest *Glischrochilus quadrisignatus* (SAY, 1835), który jako przybysz z Ameryki Północnej skolonizował już znaczną część obszaru naszego kraju. *G. quadrisignatus* w Europie po raz pierwszy został stwierdzony pod koniec II wojny światowej w Niemczech, dokąd dotarł prawdopodobnie z transportami owoców i warzyw ze Stanów Zjednoczonych (LASOŃ 1999, KARNKOWSKI 2001). Pierwsze informacje o występowaniu gatunku w Polsce dotyczyły trzech stanowisk stwierdzonych

w latach 1989-1995 w okolicy Turka oraz w Białymstoku i w Kazimierzu nad Wisłą (LASOŃ 1999). *Glischrochilus quadrisignatus* jest bardzo ekspansywny, dlatego też w ostatnich latach stał się najczęściej poławianym gatunkiem z tego rodzaju. Zajmuje wszystkie nisze ekologiczne, był poławiany zarówno w siedliskach naturalnych, jak i synantropijnych. Jest niewątpliwie gatunkiem szkodliwym dla rolnictwa, wyrządzając znaczne szkody, zwłaszcza w uprawach owoców i kukurydzy. *Glischrochilus quadrisignatus* może być również wektorem fitopatogenicznych grzybów z rodzajów: *Aspergillus*, *Penicillium* oraz *Fusarium* (BOROŃ & MRÓWCZYŃSKI 2005).

Glischrochilus grandis TOURNIER, 1872, do ukazania się CPC (JELÍNEK & AUDISIO 2007), znany był z 6 krajów: Armenii, Białorusi, Gruzji, Łotwy, Rosji i Ukrainy. W przeciągu kilku ostatnich lat obszar jego występowania powiększył się o kilka kolejnych państw: Estonia (SÜDA 2009), Finlandia (<http://ws.luomus.fi/lajitietokeskus/taxon/MX.193628?locale=en#show>), Litwa (FERENCA *et al.* 2006), Rosja (Obwód Kaliningradzki) (ALEKSEEV & NIKITSKY 2008) oraz Słowacja (JELÍNEK 2014). Patrząc na te doniesienia, stwierdzenie jego występowania w Polsce było tylko kwestią czasu. Pierwszy okaz został złowiony 27 lipca 2013 roku w miejscowości Równia k. Ustrzyk Dolnych w Bieszczadach. Owada znaleziono w okresie długotrwałej, słonecznej pogody, popołudniową porą, na niewielkiej uprawie malin. W okresie tygodnia po znalezieniu chrząszcza wystawiano pułapki z owocami, jednak podjęte próby odłowienia kolejnych chrząszczy *G. grandis* nie przyniosły rezultatu. Kolejny okaz został złowiony do pułapki “zielonej” 28 kwietnia 2014 w Hajnówce, na obrzeżach Puszczy Białowieskiej. Pułapka była zawieszona przy kompostowniku.

Coraz większa ilość stanowisk tego gatunku w pobliżu granic Polski oraz doświadczenia z rozszerzaniem zasięgu u pokrewnego gatunku *G. quadrisignatus* mogą wskazywać na to, że być może czeka nas w przyszłości inwazja nowego przybysza, tym razem gatunku wschodniego. Dostępne informacje o biologii rodzaju *Glischrochilus* wskazują, że są to chrząszcze o dużej plastyczności względem warunków środowiskowych i pobieranego pokarmu. Mogą zatem być zdolne do rozszerzania swojego zasięgu w dłuższym okresie czasu. Dodatkowo, są to chrząszcze niewielkich rozmiarów i nie są zwykle zauważane lub w warunkach terenowych mogą być niedostrzegane nawet przez pasjonatów entomologii ze względu na ogólne podobieństwo do występujących u nas gatunków z tego rodzaju. Te pierwsze dane o stwierdzeniu obcego dla naszej fauny chrząszcza z rodzaju *Glischrochilus* sprawiają, że obecnie istnieje potrzeba wnikliwszej obserwacji potencjalnych siedlisk tego chrząszcza oraz oceny możliwości jego występowania w warunkach naszego kraju. Konieczna jest także uważna i skrupulatna ocena zebranych materiałów we wszelkich entomologicznych pracach terenowych prowadzonych na wschodzie Polski.

Poniżej podajemy nowe dane o rozsiedleniu gatunków z rodzaju *Glischrochilus* w Polsce. Wszystkie wymienione stanowiska są nowe dla poszczególnych krain według *Katalogu Fauny Polski*:

Glischrochilus (Librodor) grandis (TOURNIER, 1872) (ryc. 1)

Bieszczady: Równia k. Ustrzyk Dolnych [FV17], 27.07.2013, 1 ex., leg. M. Holly.

Puszcza Białowieska: Hajnówka [FD74], 28.04.2014, 1 ex., leg. J. Ługowoj.

Nowy dla fauny Polski.

Glischrochilus (Librodor) hortensis (GEOFFROY, 1785)

Pojezierze Pomorskie: Niemieńsko k. Drawna [WU59], 17.07.2000, 2 exx., leg. A. Lasoń.

Wyżyna Małopolska: Justynów k. Łodzi [DB37], 17.04.1982, 1 ex., leg. M. Wanat.

Glischrochilus (Librodor) quadriguttatus (FABRICIUS, 1777)

Podlasie: Białystok [FD48], 29.04.1994, 1 ex.; 17.08.1996, 1 ex., leg. A. Lasoń.

Glischrochilus (Librodor) quadrisignatus (SAY, 1835)

Dolny Śląsk: Szczyglice [WT72], 01.05.2002, 3 exx.; Wrocław-Pracze Odrzańskie [XS37], 18.04.2010, 2 exx.; Wrocław-Wojnow [XS56], 26.04.1998, 2 exx., wszystkie leg. M. Wanat.

Nizina Sandomierska: Jarosław [FA25], 20.07.2010, 2 exx.; 02.08.2010, 1 ex.; 02.05.2011, 1 ex., leg. et coll. J. Mazepa.

Ryc. 1. Imago *Glischrochilus grandis* TOURNIER, 1872 (wg. BOROWIEC 2014).

Fig. 1. Imago of *Glischrochilus grandis* TOURNIER, 1872 (from BOROWIEC 2014).

Okazy dowodowe znajdują się w kolekcjach autorów, chyba, że w tekście zaznaczono inaczej.

Autorzy składają serdeczne podziękowania Jerzemu Ługowojowi, Jackowi Mazepie oraz Markowi Wanatowi za przekazanie okazów lub danych o gatunkach wymienionych w tej pracy.

PIŚMIENNICTWO

- ALEKSEEV V. I. & NIKITSKY N. B. 2008. Rare and new for the fauna of the Baltic States Beetles (Coleoptera) from the Kaliningrad Region. *Acta Zoologica Lituanica* 18(4): 254–259.
- BOROŃ M., MRÓWCZYŃSKI M. 2005. *Glischrochilus quadrisignatus* – szkodnik kukurydzy. *Ochrona Roślin* 3: 26–27.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M., STEFAŃSKA J. 1986. Chrząszcze Coleoptera – Cucujoidea, cz. 1. *Katalog Fauny Polski* 23(12): 1–266.
- FERENCA R., IVINSKIS P. & TAMUTIS V. 2006. New and rare for Lithuania species of beetles (Coleoptera). *Lithuanian Entomological Society* 17: 11–21.
- KARNKOWSKI W. 2001. *Glischrochilus quadrisignatus* SAY (Col., Nitidulidae) – nowy szkodnik kukurydzy w Polsce. *Ochrona Roślin* 9/10: 34–36.
- JELÍNEK J. 2014. Icones Insectorum Europae Centralis (Coleoptera: Sphindidae, Kateretidae, Nitidulidae), *Folia Heyrovskyanan*, Series B, 21: 1–29.
- JELÍNEK J. & AUDISIO P. 2007. Nitidulidae, pp 459–491, In: LÖBL I. & SMETANA A. (Eds.): Catalogue of Palaearctic Coleoptera, Vol. 4. Stenstrup, Apollo Books.
- LASOŃ A. 1999. Nowe dane o występowaniu w Polsce przedstawicieli rodzaju *Glischrochilus* REITTER, 1873 (Coleoptera: Nitidulidae: Cryptarchinae). *Wiadomości Entomologiczne* 17(3–4): 169–173.
- SÜDA I. 2009. Metsamardikate (Coleoptera) uued liigid Eestis. *Forestry Studies| Metsanduslikud Uurimused* 50: 98–114.

Accepted: 19 February 2015; published: 8 April 2015

Licensed under a Creative Commons Attribution License <http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/pl>